

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์" ผู้วิจัยพยายามหาคำตอบว่าละครโทรทัศน์เสนออาชีพของสตรีประเภทใด โดยมีวิธีการนำเสนออย่างไร และปัจจัยทางธุรกิจเป็นสาเหตุหนึ่งของการนำเสนอหรือไม่ ในการนี้จึงต้องใช้ข้อมูลประเภทเอกสาร ละครโทรทัศน์ และประเภทบุคคล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 ประเภทคือ

1. ประเภทละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ที่นำมาศึกษาคือ ละครโทรทัศน์ที่ออกอากาศช่วงหลังข่าว 20.00 น. ทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5 และ 7 ในช่วงเดือน มกราคม ถึงเดือน เมษายน พ.ศ. 2532 จำนวน 10 เรื่องดังนี้ :-

- ช่อง 3 : รัตนาวดี มนต์รักอสูร เขยบ้านนอก
- ช่อง 5 : ทิวาหวาม สองเรา
- ช่อง 7 : ซอภาริชาติ จ่าเลขรัก สายลับสองหน้า
เคหาสน์สีแดง แวมมยุรา

เหตุผลในการเลือกศึกษาละครในช่วงเวลา 4 เดือน ดังกล่าวเพราะต้องการศึกษาเนื้อหาละครโทรทัศน์ที่กำลังเสนอออกอากาศและเป็นการสะดวกในการเก็บข้อมูลด้วยการอัคริวิติโอเทปด้วยตนเอง และเหตุผลในการเลือกละครจากสถานีโทรทัศน์ 3 ช่องดังกล่าว เพราะเป็นละครเรื่องยาวหลายตอนจบ ซึ่งมีเรื่องราวคาบเกี่ยวติดต่อกันไปโดยใช้ผู้แสดงชุดเดียวกันตลอด ความยาวตั้งแต่ 8 ตอนขึ้นไปจนถึง 100 ตอนจบ ซึ่งเทียบได้กับ TV Serials หรือ TV Soap Opera ดังนั้นจึงไม่

รวมละครที่เสนอทางสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 อสมท. ซึ่งนำเสนอละครแบบจบในตอน (small one act play)

2. ประเภทบุคคล

บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับรายการละครโทรทัศน์ ได้แก่

2.1	นางสมสุข	กัลย์จาก	ผู้บริหารคณะละคร "กันตนา"
2.2	นางสุภาณี	เดชาบูรณานนท์	ผู้จัดการฝ่ายวางแผนสื่อ บริษัท
โฆษณา โอทิลวีแอนด์เมเธอร์ จำกัด
2.3	นางสิริพร	ประพนธ์พันธุ์	ผู้จัดการฝ่ายวางแผนสื่อ บริษัท
โฆษณา ฮากูไฮโค (กรุงเทพฯ)
จำกัด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลประเภทละครโทรทัศน์ จะอัดด้วยเทปบันทึกภาพ (VIDEO) จากโทรทัศน์ทุกตอน ในกรณีของละครเรื่อง รัตनावดี ช่อปาริชาติ และจำเลยรัก ซึ่ง ได้ออกอากาศก่อนเดือนมกราคม ผู้วิจัยจะหาข้อมูลอื่น ๆ มาศึกษาประกอบ ได้แก่ เนื้อเรื่องย่อในนิตยสารคารา และบทโทรทัศน์คัดแปลงในสื่อหนังสือพิมพ์
2. ข้อมูลประเภทบุคคล จะใช้วิธีการสัมภาษณ์บุคคลที่เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัย ได้เตรียมประเด็นในการสัมภาษณ์ ดังนี้

สัมภาษณ์ผู้อุปถัมภ์รายการ

- หลักเกณฑ์ในการเลือกอุปถัมภ์รายการละครโทรทัศน์
- ความแตกต่าง ในการอุปถัมภ์ละครของแต่ละสถานีโทรทัศน์
- ผู้อุปถัมภ์รายการมีบทบาทหรือไม่ อย่างไร ในการกำหนดเนื้อหาละคร
- ปัญหาของผู้อุปถัมภ์รายการในการซื้อเวลา

สัมภาษณ์ผู้ผลิตละคร

- หลักเกณฑ์ในการเลือกเนื้อหาหมาทาละคร โทรทัศน์
- ลักษณะการทำงานในฐานะเป็นผู้ผลิตละครรับจ้างให้สถานีโทรทัศน์ช่อง 7
- ลักษณะการทำงานในฐานะเป็นผู้จัดละครอิสระที่ซื้อเวลาจากสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 และ 7
- ปัญหาในส่วนของคารา และ กบว.
- ปัญหาการผลิต

วิธีการศึกษา

1. ในการศึกษาเรื่องอาชีพ จะใช้เกณฑ์การแบ่งประเภทอาชีพของ Laurie Arliss , Mary Cassata และ Thomas Skill (1983 : 148) ซึ่งแบ่งอาชีพออกเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 อาชีพที่มีอำนาจในการบังคับบัญชา ได้แก่ อาชีพที่ใช้วิชาชีพ (แพทย์ หนายความ ฯลฯ), เจ้าหน้าที่บริหารระดับสูงของบริษัท, เจ้าของธุรกิจขนาดเล็ก, คารว ฯลฯ

1.2 อาชีพที่ต้องรับคำสั่ง ได้แก่ อาชีพแม่บ้าน, พยาบาล, เลขานุการ, คนรับใช้, พนักงานในภัตตาคาร, ช่างทอผม, เจ้าหน้าที่ระดับต่ำของบริษัท ฯลฯ

1.3 อาชีพที่เป็นกลาง ได้แก่ ศิลปิน, นักร้อง, นักเรียน และผู้ที่ไม่ปรากฏอาชีพ

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะแยกตัวละครที่ไม่ปรากฏอาชีพออกมาต่างหากจากข้อ 1.3 เพื่อให้เห็นจำนวนตัวละครที่มีอาชีพและที่ไม่ปรากฏอาชีพอย่างชัดเจน เมื่อแบ่งอาชีพออกเป็นประเภทต่าง ๆ แล้ว ผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องการสร้างภาพความเป็นจริงของสื่อมวลชนของ ชาร์ล โรท และ เจ็บเนอร์ มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ คือ สิ่งที่สื่อมวลชนเสนอ สิ่งที่สื่อมวลชนบอกว่าสำคัญ คุณค่าที่สื่อมวลชนเสนอ และสื่อมวลชนบอกถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ

2. ในประเด็นที่เกี่ยวกับฉากสถานที่ทำงาน จะใช้เกณฑ์ของ Defleur (1964 : 65) ที่แบ่งลักษณะของที่ทำงานออกเป็น 3 ประเภท คือ หรุหรา (glamorous or luxurious), ธรรมดา (ordinary) และแบบเรียบง่าย (humble)

3. ในการวิเคราะห์เนื้อหาของละครที่สามารถร่วมกันอธิบายประเด็นอาชีพของสตรีจะใช้แนวการวิเคราะห์นวนิยายของ ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ (2517 : 112-118, 2529 : 140-150) ซึ่งกล่าวถึงหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์และวิจารณ์นวนิยายว่า การวิเคราะห์เป็นงานเบื้องต้นของการวิจารณ์ ขั้นตอนของการวิจารณ์คือ ขั้นที่หนึ่ง วิเคราะห์ทุกส่วนทุกด้านของนวนิยาย ขั้นที่สองวิจารณ์หรือพยายามอ่านสารหรือตีความ คือ พยายามคิดว่าผู้เขียนส่งสารอะไรมาให้ผู้อ่าน และขั้นที่สามคือ การวิเคราะห์กลวิธี ขั้นตอนที่สามศึกษาจาก แนวเรื่อง ตัวละคร ทัศนคติของผู้แต่ง ฉาก และสำนวนภาษา

จากกรอบของการวิเคราะห์นวนิยายนี้ ผู้วิจัยศึกษาและเก็บข้อมูลในหัวข้อที่จะร่วมกันอธิบายประเด็นอาชีพของตัวละคร ดังนี้

เนื้อเรื่อง - ศึกษาสาระของละครโดยดูจาก โครงเรื่องหรือแนวเรื่อง

ความขัดแย้ง - ความขัดแย้ง เป็นตัวการสำคัญของละครที่กำหนดแนวทางของเรื่อง ความขัดแย้งมี 2 ประเภท คือ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครและความขัดแย้งภายในตัวละคร ในการศึกษานี้จะแบ่งประเภทหัวข้อของความขัดแย้งเป็น 3 ประเภท คือ ความขัดแย้งเรื่องความรัก/ครอบครัว ความขัดแย้งเรื่องอาชีพ และความขัดแย้งระหว่างอาชีพและความรัก/ครอบครัว

ตัวละคร - ศึกษาองค์ประกอบของตัวละครอื่น ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ฐานะทางชนชั้น สถานภาพการสมรส การศึกษา จุดมุ่งหมายในชีวิต ทัศนคติต่ออาชีพ และเหตุผลในการเข้าสู่อาชีพ

คุณลักษณะของตัวละคร - ได้แก่ คุณลักษณะยอมตาม (passive) หรือเป็นผู้กระทำ (active)

บทสนทนา - บทสนทนาของตัวละคร

ในการวิเคราะห์เนื้อหาของละครโทรทัศน์ส่วนนี้ ผู้วิจัยจะใช้ทฤษฎี
โครงสร้างนิยมซึ่งจะวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์อาชีพของตัวละคร

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์ "อาชีพของสตรีในละครโทรทัศน์" นี้ หน่วยที่ใช้ใน
การวิเคราะห์คือ สารสำคัญของแต่ละตอน โดยพิจารณาจากบทสนทนา การแสดง
และฉาก